

TARTU OSKAR LUTSU NIMELINE LINNARAAMATUKOGU

AASTAARUANNE 2019

Tartu 2020

Tartu Oskar Lutsu nim Linnaraamatukogu põhiandmed 2019

Raamatukogu struktuur:

keskraamatukogu (5 teenindavat osakonda, 2 sisetöö osakonda)

4 haruraamatukogu;

2 statsionaarsed laenutuspunkti;

välis teenindus 3-s asutuses (Tähtvere päevakeskuses, Puuetega inimeste kojas, Liiva tn hooldekodus);

koduteenindus 63 lugejale.

	Elanikke	Üldkasutatavate raamatukogude arv	Harukogusid	Kokku
Tartu	95326	1	4	5

Nimetus	Kogud	Lugejad	Külast.	Virtuaalkülast.	Laenut.	Kohallaenut.	Koosseis
Keskkoogu	469389		305429		714252	99535	70,25
Annelinn	46325	9131	80347		123259	41325	8
Tammelinn	30945	8343	80626		133729	28722	4.5
Karlova-Ropka	39089	6346	66001		78167	824	4.5
Ilmatsalu	15833	338	14900		9749	630	2
Kokku	601581	37759	547303	519636	1059156	171036	89,25

Elanike arv Tartus 01.01.2020: 95326 (lugejad neist 39%)

Külastusi päevas 1855; lugeja kohta 14,8 Tartu elaniku kohta 5,7

Laenutusi lugeja kohta: 29,4; Tartu elaniku kohta 11,3

Lugejatest lapsi 23,5%

Infopäringuid 36534

Näitusi aasta jooksul 365

Üritusi aasta jooksul 559 ja osa võttis 14765 inimest

Aasta jooksul soetatud raamatukogumaterjali 40 631 arvestusühikut¹ sh oste 16136 arvestusüksust, sh osteti

- raamatuid 15221 eks., perioodikat 504 aastakäiku
- audio-videomaterjale 331 ühikut
- elektroonilisi teavikuid 22 ühikut
- aasta jooksul soetatud raamatute nimetusi 6525

Aastas kustutati 25713 arvestusühikut raamatukogumaterjali

2019. a telliti 236 nimetust ajakirju, neist

- 126 (53%) eesti keeles
- 54 (23%) vene keeles
- 56 (24%) muudest keeltes

ja 56 nimetust ajalehti

- neist 48 eesti ja 8 vene keeles
- Teistes keeltes ajalehti raamatukokku 2019 ei tellitud

Lugejakoolitusi oli aastas **1875**, neist

- 1496 individuaalkoolitust kokku 1448 inimesele
- 379 rühmakoolitust kokku 5843 inimesele

1 Suur lisandunud teavikute arv tuleb Ilmatsalu harukogu liitmisest

Raamatukogu tulud-kulud 2019. aastal

Tulu	
tulu kokku	2140291.-
riigilt	109300.-
omavalitsuselt	1959564.-
muudest allikatest	71427.-
Kulu	
kulud kokku	2140291.-
sh tööjõukulu	1408426.-
sh komplekteerimiskulud	241315.-
sh infotehnoloogia kulud	66855.-

Üldiselt võib eelarve juhtimist pidada kordaläinuks, olulisemate alavaldkondade (töötasud, komplekteerimine) väike ülekulu sai tasakaalustatud majanduskulude säästuga.

Tegevuse ülevaade

I. struktuur ja koosseis, koolitused

2019. aasta algusest oli võimalik rakendada uusi, praktiliselt samal tasemel miinimumtöötasud: tehniline töötaja 650.-, raamatukoguametnik 750.-, raamatukoguhoidja 950.- (oli 942.-, raamatukoguhoidja on ka põhiline kõrgharidust nõudev töökohtade grupp), peaspetsialist 1000.-, osakonnajuhataja 1100 eurot kuus. 2018. oli võimalik umbes 20% tõsta raamatukoguametnike ja raamatukoguhoidjate töötasu, 2019. alguses sai eri taseme spetsialistide palkade erinevusi mõnevõrra suurendada. Demotiveeriv on, et sel ajal kui linnaraamatukogus makstakse kõrgharidust nõudval töökohal minimaalselt 950 eurot kuus, on riiklik miinimum 1250 eurot – mida nii mitmedki munitsipaalraamatukogud Eestis ka maksavad. Aasta jooksul osalesid linnaraamatukogu töötajad **rohkem kui 45 erineval koolitusel**, koolitustunde kujunes arvestuslikult kokku 703 tundi. 2019. aasta olulisimaks täiendkoolituseks oli kõigi töötajate õppereis uude Helsingi kesklinna raamatukokku Oodi. Arvutikasutajate küberturvalisuse tõstmiseks osteti sisse koolituskeskkond, milles kogu töötajaskond sai oma teadmisi täiendada ja testida. Lisaks toimus loeng küberhügieeni teemal, kus võisid osaleda kõik huvilised töötajad. Rahvusraamatukogu ja BCS Koolituse koostöös pakutud koolitusel „E-kodaniku juhendaja koolitus“ osales 13 töötajat. Traditsioonilistes Tartu Ülikooli suveakadeemias osales viis töötajat. Eesti Raamatukoguhoidjate Ühingu organiseeritud „21. sajandi raamatukoguhoidja“ juhtidele orienteeritud koolitusel osales kolm töötajat. Linnaraamatukogu poolt koordineeritud rahvusvahelises Nordplus Adult täiendkoolitusprojekti teemal „Eakatele digipädevuste õpetamine“ osales seitse töötajat. Koostöös maakonna keskraamatukoguga korraldasime seminari „Täiskasvanuhariduse edendamine ja õppimisvõimaluste avardamine“ ning ise organiseerisime rahvusvahelise ettekandepäeva „Rahvaraamatukogud koolitajana“. Tasemekoolituses Tartu ja Tallinna ülikoolides õppis seisuga 31.12.2019 neli töötajat (1 bakalaureuse-, 3 kraadiõppes). Raamatukogu oli praktikabaas Tartu Ülikoolile (3 parktikanti), Tartu Kutsehariduskeskusele (4 praktikanti) ja Töötukassale (1 praktikant). Vabatahtlikke abilisi oli sel aastal raamatukogus 14 (sh üks Jaapanist). Suvekuudel töötasid Anne kanali ääres rannaraamatukogu malevlased.

II. lugejateenindus, üritused avalikkusele

Lugejateeninduse üldnumbrite dünaamika ei ole viimastel aastatel muutunud – nii laenutuste kui ka külastuste arv väheneb paar protsenti. Samal ajal ei ole see vähenemine ühtlane – mõni harukogu ja mõni teeninduslõik võib umbes sama suhtelise määra võrra kasvada. 2019 oli üldine vähenemine umbes 3%, kuid näiteks lasteteeninduse arvud – nii külastused kui laenutused – kasvasid. Üldiselt ei ole põhjust sellise marginaalse fluktuatsiooni pärast muretsema hakata.

Aasta jooksul toimus raamatukogus täiskasvanutele, noortele ja lastele kokku **938** üritust ja/või koolitust **20 608 inimesele** (559 üritust ja 379 koolitust). Raamatukogu ruumides eksponeeriti (või koostati) **98** näitust. Võrreldes 2018. aastaga kasvas sündmuste arv 188 võrra, kogukasv tuli lastele mõeldud sündmuste arvelt. Keskmiselt toimus igal nädalal ca 14 sündmust.

Jätkusid kõik **UNESCO kirjanduslinn Tartu egiidi all toimuvad tegevused**. Viiendaks Tartu lastekirjanduse auhinna laureaadiks sai **Jana Maasik** raamatuga „**Hopselleri amulett. Kõrvetav puudutus**“, pidulikult anti lugejapileteid üle Tartu esimeste klasside õpilastele ja lastekirjanduse auhinna võitnud raamatut jagati kõigile linna 5. klasside õpilastele. Kirjandusfestivalil Prima Vista korraldasime lugejatele kohtumisi kirjanikega Saksamaalt, Austriast, Pransusmaalt, Soomest, lastekirjanduse festivali ajal võõrustasime ainust väliskülalist, saksa lastekirjanikku Dorothea Flechsigit ja Põhjamaade kirjandusnädala raames rootsi kirjanikku Mattias Bergi. Linnaraamatukogu oli üks Prima Vista ja lastekirjanduse festivali peakorraldajatest. Prima Vista juhatust asus sügisel juhtima Annika Aas meie raamatukogust.

Andmebaasi „**Tartu ilukirjanduses**“ põhjal väljatöötatud kirjanduslikud matkad viisid huvilisi jalutuskäikudele nii tänaste kui ka ununenud ühiselamute juurde, samuti Toomemäele. Matkad toimusid koostöös linnamuuseumiga, ajalooline pool neilt, kirjanduslik meilt. Iseseivalt said huvilised marsruute läbida mobiilirakenduse TartuFic abil.

Toimusid igakuised kirjanduskohvikud nii noortele kui ka täiskasvanutele, eesti keele kohvik keeleoskust täiendada soovijatele, vestlusõhtud kirjastuse Petrone Prindi autoritega reisijuttude huvilistele. Toimus bluusikuu, 21. algupärase lastekirjanduse päev, sünnipäevanädal, Põhjamaade kirjanduse nädal, raamatukogupäevade kultuurinädal, kolmandat korda sai teoks raamatukogu teavituskampaanianädal „Astu raamidest välja“. Lugejatega kohtusid kirjanikud Vahur Afanasjev, Leelo Tungal, Andrei Hvostov, Kristiina Ehin, Anti Saar, Indrek Koff, tõlkija Kalle Kasemaa, teadlased Elin Org ning Laura Kiiroja jpt. Loobuti alates 2006. aastast toimunud vene kirjanduse nädala korraldamisest.

Uue ettevõtmisena avati seemneraamatukogu laiendusena Annelinna raamatukogu juures kogukonna aed. Koostöös Tartu Maheaiaga laenutas raamatukogu aiahooajaks välja 12 taimekasti.

2019. aastal laiendasime raamatukogu 3D-teenuseid. Aprillist kasutusse läinud 3D pliiatsid võeti noorte kasutajate poolt väga hästi vastu, neid kasutati rohkem kui 600 korral. Sügisest käivitus 3D modelleerimise huviring, millel oli 58 osalust. 2019. aastal jätkus ka küberring kooliõpilastele Annelinna harukogus ning virtuaalreaalsuse võimalused laienesid Ilmatsalu raamatukokku.

Raamatukogu juures tegutsesid 2019. aastal kunsti-, jooga- ja õmblusringid täiskasvanutele, lisaks meisterdamisklubi, lastele pakkusid tegevust lemmikloomaring, küberring ja sügisel ellukutsutud 3D modelleerimisring. Raamatukogu lõi kaasa linnaosapäevadel ja mitmel ülelinnalisel festivalil või nädalal (Intellektika mess, tudengipäevad, Tammelinna kohvikute päev, Teadlaste öö, loodusfestival, TÕN jt).

III. Kogude arendus: komplekteerimispõhimõtetes midagi olulist muutunud ei ole.

Aasta kokkuvõtte tabelina:

	Teavik	Ühik	Kogud aasta algul	Juurdetulek			Kustut.	Kogud aasta lõpul
				ost	muu	kokku		
1. LAADI JÄRGI								
a	Raamatud	nimetus		4742	1783	6525		
		eksemplar	559578	15221	23942	39163	24662	574079
b	Ajakirjad	nimetus		212	24	236		
		aastakäik	9236	504	314	818	886	9168
	Raamatud ja ajakirjad kokku (a+b)	arvestusüksus	568814	15725	24256	39981	25548	583247
c	Ajalehed	nimetus		43	13	56		
		aastakäik		172	26	198		
d	Käsikirjad	arvestusüksus	44	0	0	0	0	44
e	Auvised kokku	arvestusüksus	16134	331	197	528	112	16550
	audiaalteavikud	arvestusüksus	11259					11565
	visuaalteavikud	arvestusüksus	0					0
e3	kombineeritud auvised	arvestusüksus	4875					4985
f	Elektroon. teav. kogu	eksemplar	428	22	4	26	40	414
g	Muud teavikud	arvestusüks.	1243	58	38	96	13	1326
	KOKKU	arvestusüks.	586663	16136	24495	40631	25713	601581
2. SISU JÄRGI								
a	Ilu- ja lastekirjandus	eksemplar	294316			24713	5211	306093
3. KEELTE JÄRGI								
a	Võõrkeeltes	eksemplar	126875			3372	5211	125036
a1	sh. vene keeltes	eksemplar	89086			1789	3478	87397
Elektr. kogu	Teavik	Ühik	Kogud a. a.	Juurdetulek			Kustut	Kogud
				ost	muu	kokku		
	Andmebaasid (AB)	nimetus	13			1	2	13
	Omalooodud andmebaasid	nimetus	6			0	0	6
		kirjete arv	185787			4640	0	190427
	Hangitud andmebaasid	nimetus	7	0	0	0	0	7
	Elektroonilised jadaväljaanded	nimetus	32			0	0	30
e-raamatud		nimetus	419	0	0	0	0	419
		litsentse	6704	0	0	0	0	6704
	Arvutivõrgus olevad auvised	nimetus	0			0	0	0

Muud digitaalteavikud	nimetus	0	0	0	0	0	0
-----------------------	---------	---	---	---	---	---	---

IV. Kinnisvaraküsimused, ehitus- ja remonditööd

Raamatukogul on lisaks peamajale kolm harukogu (Annelinn, Karlova-Ropka, Tammelinn) ja kaks väikest teeninduspunkti (Raeplatsi lugemistuba, Ülejõe teeninduspunkt) ning administratiivruumid Kompanii 10. Neist Karlova-Ropka ja Tammelinna harukogud ning Ülejõe teeninduspunkt on üüripindadel.

2019. aastal sai raamatukogu 54 ruutmeetrit lisaruume Tammelinna harukogus. Lisaruumid avatakse ametlikult 2020. alguses, sinna tulevad raamatukogu töötajate ruumid ja tegevus- ja grupitöö ruum

Remonditööd korraldab raamatukogus üldjuhul linnavalitsuse linnavarade osakond.

2019. kulud olid:

Kompanii 3/5 karniiside remont	2 136
Annelinna harukogu trepiplaatide vahetus	1 922
Annelinna harukogu jahutuse projekteerimine	1 440
Kompanii 3/5 lugemissaali põrandate remont	33 071
Ilmatsalu harukogu invapääsu projekteerimine	900
Ilmatsalu harukogu invapääsu ehitustööd	37 563
Ilmatsalu harukogu ehitustööde OJV	1 320
Raekoja plats 11 lug.saali sanitaarremont	5808

Loetletud tööde kogumaht oli 84161

Raamatukogu eelarvest sai teostatud põhiliselt hoonete pisiremonte ja seadmete hooldust.

V. Infotehnoloogilised tööd ja arendused

Raamatukogu infrastruktuuri kuulub üle 250 võrku ühendatud seadme, sealhulgas 5 serverit ja üle 190 arvutitöökohta. Seadmete hulk 2019. aasta lõpuks :

	Keskkogu	Anne linn	Tamme linn	Ropka-Karlova	Ilmatsalu
<i>Servereid</i>	5				
<i>Töökohti :</i>	141	31	13	10	3
<i>lugejatele</i>	75	21	10	7	1
<i>töötajatele</i>	66	10	3	3	2
<i>Printereid kokku</i>	32	4	3	3	2
<i>lugejatele</i>	5	1	1	1	1
<i>Mängukonsoole</i>	4	2	2	1	1

Koos avalikku võrku külastanud seadmetega tuvastati 2019. aastal võrgus kokku 27 572 unikaalset seadet.

Suurimad tarkvarakulud, lisaks korralisele ELNET (Sierra) aastamaksule olid seotud turvatarkvara litsentsidega. Uuendati tulemüritarkvara, turvanõrkuste skaneerimise ja tarkvara paikade installeerimise tarkvara litsentse. Eelarve plaani väliselt tuli osta ka viirusetõrje tarkvara kogu võrgule.

2019. aastal oli magistraalvõrgu käideldavus koos planeeritud katkestustega üldjuhul üle soovitud 99,9%.

Suurimad taristu arendused olid seotud Ilmatsalu raamatukogu liitmise ja Tammelinna harukogu laienemisega. Tammelinna harukogus toimus arvutivõrgu ehitus seoses uute ruumide lisandumisega. Lisaks sellele ehitati uus arvutivõrk ka peamaja ajakirjade saali remondi käigus. Aastal 2020 või 2021 tuleks ette võtta kaabelduse uuendamine peamaja teenindusosakonna ruumides (liigikirjanduse saal, eesti- ja võõrkeelne ilukirjandus).

Peamaja serveriruumis vahetati välja 2/3 kommutaatoritest, sama tehti osaliselt ka Annelinnas ja Tammelinnas. Kommutaatorite vahetus oli vajalik tagamaks võrgu jätkusuutlik areng. Vahetati välja varukoopiate säilitamise kettamassiiv, kuna selle elutsükkel oli läbi ning see ei võimaldanud enam piisavalt suurt kettamahtu. Vana kettamassiiv jäi Kompanii 10 ruumidesse sekundaarse varukoopiate hoidmise kohana, kuhu dubleeritakse kord nädalas olulisemad varukoopiad. Infoturbenõuetest tulenevalt on vajalik kahe sõltumatu varukoopia salvestamise koha pidamine.

Teadaolevaid märkimisväärseid infoturbe intsidente 2019. aastal ei esinenud.

Tartu Linnaraamatukogu intranet. 2019. a tegime ettevalmistusi raamatukogu intraneti Sharepointi ümbertöstmiseks (koostatud on projekt intraneti erinevate osade ning inimeste juurdepääsuõiguste kohta).

VI. Tugiteenused lugejatele

Tartu Linnaraamatukogu süstemiga liitus Ilmatsalu raamatukogu, millest sai meie neljas harukogu. Kuna Ilmatsalu raamatukogu sõltus varem Ilmatsalu Põhikooli võrgust, siis projekteeriti ning ehitati välja täiesti uus koolist sõltumatu 1Gb/s juhtmega arvutivõrk ja 802.11ac standardil baseeruv Wi-fi võrk. Koostöös Teliaga veeti Ilmatsalu raamatukogu jaoks ka eraldi fiiberoptiline kaabel, mis võimaldas liita Ilmatsalu Tartu Linnaraamatukogu MAN võrku samadel alustel teiste harukogudega. Soetati uued võrguseadmed, pidevtoiteallikas, teostati Wi-fi võrgu mõõdistused ning paigaldati uued Wi-fi tugijaamad. Ilmatsalu raamatukogu liitmisel vahetati täielikult välja ka kogu muu raamatukogu digitaristu. Paigaldati uus esitlustehnika (ekraan, dataprojektor, suuremõõduline teisaldatav LCD ekraan), vahetati välja kõik arvutid ning soetati PS Pro4 koos kontrollereite ning VR komplektiga. Automatiseeriti ka kliendiloendus. Ilmatsalu harukogu integreeriti Tartu Linnaraamatukogu kodulehele ja veebitellimisi töötlevasse programmi.

Pärast Ilmatsalu harukogu IT taristu väljaaehitamist algas töö raamatukogu infosüsteemiga. 2. mail alustas Ilmatsalu harukogu laenutust ülejäänud raamatukoguga ühtses süsteemis.

Põhjalikumaid muudatusi tehti võrgu arhitektuuris, et tõsta võrgu hallatavust, turvalisust ning laiendatavust tulevikus. Eri tüüpi seadmed, mis osalt olid samas võrgusegmendis (Printerite haldus, IoT seadmed, VoIP telefonid, UPSi-d jne) eraldati oma alamvõrkudesse. Sellega seoses kaasnes vajadus ka uuendada seotud seadmete ja teenuste konfiguratsioone.

Aasta alguses toimus riigihanke arvutite vahetus, mille käigus asendati 1/3 arvutipargist uute arvutitega. Arvutihangeka lisandus 16 uut sülearvutit.

Tööd raamatukogu veebilehtedega. Raamatukogul on järgmised veebilehed :

Raamatukogu veebileht <https://www.luts.ee>

Noorteleht <https://www.luts.ee/noorteleht/>

Kirjandusveeb <https://www.luts.ee/kirjandusveeb/>

Eesti Muusikakogude Ühenduse veebileht <https://www.luts.ee/emky>

Arkaadia – lasteluule ja muinasjuttude andmebaas <https://www.luts.ee/arkaadia/>

Muusikaartiklite andmebaas <https://www.luts.ee/muusikabaas/>

Tartu ilukirjanduses <http://teele.luts.ee/>

Seemneraamatukogu <https://www.luts.ee/seemneraamatukogu/>

Jutupeatlus <https://www.jutupeatlus.ee/>

2020. aasta põhiteemad

2020. aastal on eeldatavalt kavas kaks suuremat projekti. Esmalt *Web Content Access Guidelines'* järgiv kogu raamatukogu vebinduse uuendamine. Sellega seoses uuendame kõigepealt nn korporatiivse graafika, ühtlustame kõik kodulehed (pealeht, lastelehed, portaalid) ja viime need vastavusse nimetatud juhendmaterjalidega.

Teine aasta olulisem ettevõtmine on raamatukogu teenustekontseptsiooni ümberkorraldamisega alustamine nn teenusedisaini põhimõttel. Eesmärk on kasutajast lähtuv teenindusloogika ja

sellest järgmise sammuna automatiseeritud, iseteeninduslikud laenutus- ja tagastusvõimalused. Kogu protsessi lõppeesmärgiks võib pidada vähema töötajate arvuga, kuid sama head teenindust pakkuvat raamatukogu, mis paljuski oleks iseteeninduspõhine. Selle projektiga alustame 2020, see kestab järgmised paar-kolm aastat. Ümberkorralduse kestvus sõltub ressurssidest, mis muudatustesse on võimalik suunata.

Asko Tamme
Mai Põldaas
06. märts 2020